

ФОРМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: СУЧАСНИЙ СПЕКТР ВПЛИВУ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ВИКЛИКИ

Кушнір В. В.

здобувач другого року

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

кафедри морського та міжнародного права

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Громошенко К. В.***

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри міжнародного права

та порівняльного правознавства

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

У XXI столітті інформаційна війна набула статусу одного з ключових інструментів у веденні міжнародних конфліктів. Вона охоплює широкий спектр методів – від класичної пропаганди до складних кіберінформаційних операцій, що здійснюються за допомогою новітніх технологій. У гібридному середовищі, де стираються межі між війною і миром, інформація стала зброєю стратегічного значення, здатною паралізувати політичну волю, зруйнувати інститути державності або вплинути на масову свідомість без застосування фізичної сили.

Однією з найпоширеніших форм інформаційної війни залишається пропаганда – систематичне поширення однобічної або емоційно зарядженої інформації з метою формування громадської думки. Вона може здійснюватися через медіа, культурні продукти, освіту, політичні заяви та навіть дипломатичні канали. Пропаганда часто має за мету створення образу ворога, виправдання власних дій та дискредитацію противника. У міжнародному праві існують певні обмеження щодо пропаганди, зокрема заборона пропаганди війни та розпалювання міжнаціональної ворожнечі, що закріплено у ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [1].

Інша небезпечна форма – це дезінформація, тобто свідоме поширення неправдивої, спотвореної або маніпулятивної інформації з метою ввести аудиторію в оману. Вона здійснюється через фейкові новини, підроблені документи, deepfake-контент, ботоферми та інші інструменти цифрової маніпуляції. Такі кампанії часто координуються з політичних центрів або спецслужб з метою підриву легітимності інститутів і розпалювання

ворожнечі в суспільстві [2, р. 9–10]. Проблема ускладнюється браком чітких універсальних міжнародно-правових стандартів щодо відповідальності за поширення дезінформації.

Особливу роль у сучасній інформаційній війні відіграють психологічні операції (PsyOps), які мають на меті вплив на поведінку, емоції, мотивацію та свідомість цільової аудиторії. Вони використовуються не лише у військових, а й у політичних цілях. Методи PsyOps базуються на наративному конструюванні реальності, використанні архетипів і травматичних досвідів суспільства [3, р. 58]. Хоча міжнародне гуманітарне право прямо не регулює такі операції, Женевські конвенції забороняють залякування цивільного населення під час збройних конфліктів (IV Женевська Конвенція, ст. 33).

Із розвитком цифрових технологій усе більшу загрозу становлять кіберінформаційні атаки, які поєднують злам інформаційних систем із поширенням дезінформаційного контенту. Прикладами є атаки на енергетичну інфраструктуру України у 2015 році, втручання в президентські вибори в США у 2016 році, атака NotPetya у 2017 році, що завдала збитків у сотні мільйонів доларів [4, р. 115]. Міжнародне право ще не має універсального інструменту, який би прямо забороняв або кваліфікував кіберінформаційні атаки як злочини, однак зусилля щодо кодифікації таких норм ведуться в межах Талліннського процесу [5, р. 34–35].

Форми інформаційної блокади, зокрема цензура, заборона незалежних ЗМІ та блокування доступу до зовнішнього інформаційного середовища, також становлять частину інформаційної війни. У Росії, наприклад, з 2022 року заблоковано понад 3000 незалежних ресурсів, а діяльність міжнародних медіа фактично зведена до нуля.

Значну небезпеку становить також втручання у виборчі процеси та референдуми. Ідеться не лише про злам серверів, а й про маніпулятивне таргетування аудиторій у соціальних мережах, поширення компрометуючих матеріалів, підрив довіри до результатів голосування. Найвідомішим прикладом є російське втручання у вибори в США (2016), Франції (2017), а також кампанії впливу під час Brexit [6]. Такі дії порушують принципи невтручання у внутрішні справи держав, передбачений резолюцією ГА ООН 2131 (1965).

Отже, форми інформаційної війни є багатогранними та складно піддаються однозначному правовому врегулюванню. Вони викликають необхідність модернізації міжнародно-правових підходів, зміцнення цифрового суверенітету держав і розробки механізмів запобігання інформаційній агресії.

Література:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 06.05.2025).
2. NATO StratCom COE. *Fake News: A Roadmap*. 2017. 20 p.
3. Ricatti F. Embodied memories of trauma: oral history and archetypes. *Oral History Australia Journal*. 2019. № 41. P. 57–63.
4. Healey J. The five futures of cyber conflict and cooperation. *Georgetown Journal of International Affairs*. 2011. P. 110–117.
5. Schmitt M. Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 600 p.
6. Mueller R.S. Report on the Investigation into Russian Interference in the 2016 Presidential Election. *U.S. Department of Justice*. 2019. Vol. 1. P. 24–29.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-522-1-12>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Омельчук О. В.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 081 – Право*

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: Радзивілюк В. В.

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри економічного права та економічного судочинства

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

м. Київ, Україна

Страхування, як специфічний вид фінансової діяльності, відіграє ключову роль у системі управління ризиками, приймаючи на себе наслідки непередбачуваних подій, зокрема у кризових ситуаціях. З початком повномасштабного збройного конфлікту Російської Федерації проти України суттєво змінився ризиковий ландшафт, у якому функціонують українські підприємства. Бойові дії, руйнування інфраструктури, порушення виробничих і логістичних процесів зумовити масштабні збитки